

elevartikler

Et underligt spørgsmål

Hvad er meningen med livet?

Et underligt spørgsmål. Og absolut ikke et spørgsmål, som man går og tænker på til dagligt, hvor man har travlt med alverdens ting. Spørgsmålet om livets mening kan virke unødvendigt, fordi de mange ting vi har travlt med, hver især har deres eget formål og mening.

Men de allerfleste mennesker oplever alligevel tidspunkter i deres liv, hvor spørgsmålene *hvad er meningen med livet?* eller *hvad er meningen med mit liv?* dukker op. Dette sker især ved to særlige situationer.

1. Ved særlige situationer og handlinger kan man opleve en dyb følelse af **meningsfylde**.

Man kan tænke:

- "det er sådan her, livet skal være" eller
- "Det her – dét er meningen med livet!"

Det kan ske, når man har et fantastisk samvær med vennerne eller familien. Når man vågner op ved siden af sin kæreste, eller når man dyrker den hobby eller sport som man elsker. I et glimt forstår man pludselig, hvad livet handler om. Sådan føles det i hvert fald. Når man oplever et sådant glimt af meningsfylde, så er man helt og aldeles tilstede i øjeblikket. Inden for psykologien kaldes det, at man er i *flow* – dvs. at man flyder eller smelter sammen med situationen uden forbehold. En lykkestund kunne man kalde det.

2. Ligesom man kan opleve meningsfylde, kan man opleve et voldsomt **meningstab**. Det kan ske, hvis man pludselig mister det, som gav ens liv indhold og mening. Det kan fx være:

- Hvis ens bedste ven, kæreste eller et nært familiemedlem dør
 - Hvis man bliver lam ved en ulykke eller pga. sygdom
 - Hvis man bliver flygtning og dermed mister sit land, sit arbejde og sin vennekreds.
- Også mindre katastrofale begivenheder kan medføre meningstab. Fx kærestesorg, skilsmisse, sygdom eller at blive holdt uden for et fællesskab.

Når man oplever meningstab, så dukker spørgsmål som disse op:

- Hvad lever jeg egentlig for?
- Hvad er meningen med mit liv?
- Hvordan kan jeg leve videre?

Og hvis man ikke finder svar på spørgsmålene, kan det blive svært at finde fodfæste i livet igen.

Meningsfylde og **meningstab** kan få os til at overveje spørgsmålet om livets mening. Men ofte spekulerer man ikke så meget, når tingene går helt fantastisk eller helt elendigt. I det ene tilfælde konstatere man bare at "*dette er livets mening*". I det andet tilfælde tænker man at "*mit liv har mistet sin mening*". Det er yderpunkterne i vores tilværelse.

Men for mange kan spørgsmålet om mening også bare dukke op i en tænksom stund. Fx når man går en tur, ligger i sengen, ser en særlig god film eller snakker med en ven. Filosofen Søren Kierkegaard skrev, at i en sådan tænkestund er man på *en stille times afstand af livet*. Nogen gange lever vi ikke bare livet, men tænker over *hvordan* og *hvorfor* vi lever. Når man sådan reflekterer eller filosoferer over meningen med livet, kan andres tanker være god inspiration. Og vi mennesker har gennem de sidste 3000 år nedskrevet vores tanker om, hvad meningen med det hele mon er.

I "gamle dage" var der ikke så mange valg for os. Hvis din far var bonde, så blev du også bonde. Og med hensyn til religion, så gik alle i kirke om søndagen. I dag er der "frit valg på alle hylder" – også når det gælder om at finde svaret på spørgsmålet om livets mening.

I dette forløb præsenteres 7 forskellige bud på, hvad meningen med livet er.

Kan du komme i tanke om en situation, hvor du var i "flow"?

Har du nogen gange tænkt på, hvad meningen med livet mon er?

Og har du et bud på et svar?

Ville du vælge et kunstigt liv?

Filosoffen Robert Nozick udtænkte i 1974 følgende tankeeksperiment:

Dygtige videnskabsmænd har opfundet en "oplevelsesmaskine" der kan tilkobles din hjerne. Maskinen kan levere gode, behagelige, spændende og dejlige oplevelser. Og oplevelserne er så virkelige, at du ikke kan skelne dem fra oplevelser i det virkelige liv. Når du er tilsluttet maskinen, så ved du ikke, at dine oplevelser ikke er virkelige. På alle måder opleves og føles det som den virkelige verden.

Nozicks stillede herefter spørgsmålet:

Hvis du kunne vælge, ville du så vælge at blive tilkoblet maskinen og opleve et perfekt - men kunstigt - liv. Eller ville du vælge ikke at tilslutte dig maskinen, og forblive i den langt fra perfekte - men virkelige - verden?

Nozick mente, at næsten alle ville vælge ikke at tilslutte sig maskinen. Og de fleste der blev bedt om at svare på det tænkte dilemma, valgte da også virkeligheden fremfor den kunstige lykke. Nozick brugte dette som argument for, at gode og spændende oplevelse ikke er det vigtigste for os, når det kommer til stykket. Vi har også brug for, at det vi oplever er virkeligt - og at vi som frie individer er med til at skabe vores egen tilværelse.

Måske var det Nozicks oplevelsesmaskine der 25 år senere gav Andy og Lana Wachowski ideen til sci-fic klassikeren *The Matrix*? I filmens univers er der 2 planer/universer

1. **Virkeligheden.** I den virkelige verden har maskinerne overtaget jorden. De fleste mennesker ligger i ligkisteagtige skuffer. De er i dyb koma og er tilsluttet kabler. Deres eneste funktion er at levere energi til maskinerne. Nogle få mennesker er dog brudt ud og lever under jorden i tunneler og grotter. De er i evig kamp mod maskinerne som forsøger at udrydde dem. Den virkelige verden er således mørk, brutal og ubehagelig.
2. **The Matrix.** Det andet univers i filmen er *The Matrix*. The Matrix er den simulerede virkelighed, som de livløse mennesker i skuffe-kisterne oplever via kabler, der er tilsluttet deres hjerner. De herskende maskiner skaber den kunstige virkelighed for at holde menneskenes hjerner i gang. De vil også forhindre menneskene i at blive bevidste om virkeligheden og gøre oprør.

Filmens helt og hovedperson Neo bliver befriet fra den kunstige virkelighed af modstandsbevægelsen. Men han får et valg:

- Vil du tilbage til dit gamle "liv" i the Matrix?
- Eller vil du blive her i den ubehagelige og mareridt-agtige virkelighed?

Neo vælger at blive i den virkelige verden og kæmpe mod maskinerne. (Samtidig kan han bryde reglerne i Matrix-universet, hvor han nærmest får superkræfter). Men filmens forræder Cypher er så led og ked af virkeligheden, at han tilbyder at hjælpe maskinerne, hvis de til

gengæld vil sætte ham tilbage i The Matrix som en rig og magtfuld person. I en scene hvor Cypher spiser en bøf i en simuleret restaurant i The Matrix, filosoferer han på denne måde: *Ser du – jeg ved godt, at denne bøf ikke eksisterer. Jeg ved, at når jeg putter den i munden, så er det Matrix, der fortæller min hjerne at den er saftig og lækker. Men efter ni år, ved du hvad jeg har indset? Uvidenhed er en velsignelse!*

<https://www.youtube.com/watch?v=Z7BuQFUhsRM>

Spørgsmålet er, om Novzick virkelig har ret i, at de fleste ikke vil vælge en kunstig virkelighed. I 1974 var oplevelsesmaskinen kun et tankeeksperiment. Men i dag er den måske allerede opfundet. Tænk på hvor mange timer der bliver brugt foran computere i forskellige virtuelle verdener. Computerspil er blevet meget realistiske både med lyd og billeder. Og på nettet kan du være en anden person, end du er i virkeligheden. På nettet kan du være smukkere, dygtigere og sjovere end i virkeligheden. Nogle har påstået, at internettet og hele den virtuelle verden er virkelighedens oplevelsesmaskine.

Har de ikke en pointe?

Og har Novzick ret i, at de fleste mennesker hellere vil leve i en træls/hård/kedelig virkelighed end i en fed/behagelig/spændende illusion?

Næste skridt inden for kunstig virkelighed er lige om hjørnet. Med VR-briller og interaktive handsker opleves den virtuelle virkelighed som endnu mere virkelig. Og hvis man kan gå på rumvandring, kæmpe i en ridderturning eller knalde med sin ynglings-skuespiller i VR-virkeligheden – hvem gider så skrive stil eller gå tur med hunden?

Er der ikke en fare for, at virkeligheden bliver for uinteressant eller besværlig, og at vi derfor vælger den fra?

Er mening nødvendig?

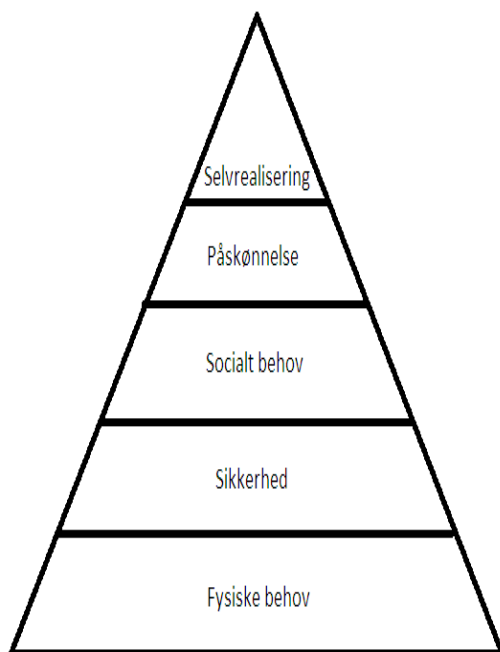
Har vi mennesker egentlig brug for at vide, hvad meningen med livet er?

Det er det, man kalder et godt spørgsmål. Der er nok ikke mange, der kan give et færdigt og gennemtænkt svar, hvis de bliver stoppet på gaden og spurgt "hvad er meningen med livet?"

Hvad vil du svare, hvis du blev spurgt?

Men omvendt, så har de fleste nok noget – et *værdisæt* eller et *mål* - som de bevidst eller ubevidst styrer efter. Og det mål eller det værdisæt er så meningen med livet for ham/hende.

Spørger man psykologerne, så er de ikke enige om hvor meget "mening" betyder. Den berømte psykolog Abraham Maslow har lavet en *behovspyramide* der viser, hvilke behov der er de vigtigste for os mennesker.

- Aller vigtigst er de **fysiske behov** – mad, drikke, søvn m.m. Og før vi får opfyldt de fysiske behov, har vi ikke overskud til at fokusere på andre ting.
- Hvis de fysiske behov bliver opfyldt, så kommer behovet om **sikkerhed**. Fx en tryk bolig.
- Derefter kommer de **sociale behov**: nærhed, venskab og kærlighed.
- Når de nære sociale behov er opfyldt, så ønsker vi **påskønnelse**, succes og ros.
- Helt i toppen – når alle andre behov er opfyldt – så kommer **selvrealiseringen**. Og hvis behovet for at kende meningen med ens liv skal placeres i pyramiden, så må det være

det helt på toppen under selvrealisering. Det er med andre ord et luksus-behov, som vi kan pusle med, når alt andet kører som det skal.

Synes I, at Maslows behovspyramide er en realistisk kortlægning af de menneskelige behov?

Men andre psykologer er uenige. De siger derimod, at behovet for at opleve, at livet har mening, er helt grundlæggende. Det påstår fx den jødiske psykolog Victor Frankl, der under 2. Verdenskrig overlevede 3 år i koncentrationslejrene Theresienstadt og Auschwitz. Frankl oplevede her, at de fanger, der havde størst chance for at overleve, var dem der holdt fast, i at deres liv havde en mening. Nogle fanger mistede troen på en mening - og dermed også håbet. Og de fanger overlevede ikke længe. Men andre formåede at fastholde, at der var mening midt i al lidelsen. De kunne fx sige.

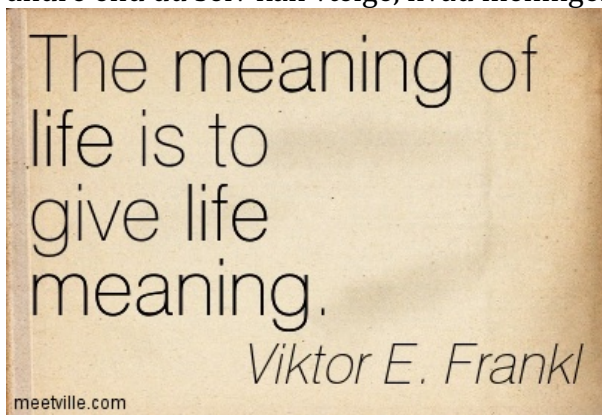
"jeg skal overleve, for at jeg kan blive genforenet med min familie". "

eller

"jeg vil overleve, sådan at jeg kan fortælle om de rædsler, der sker her".

Selvom koncentrationslejr-fangerne ikke fik opfyldt de mest grundlæggende fysiske behov - mad, drikke og hvile - så var behovet for at forstå meningen med livet stadig stærk. Altså helt modsat behovspyramiden, hvor behovet for mening er et "luksus-behov" der først opstår, når de andre behov allerede er opfyldt.

Efter krigen udviklede Frankl en form for psykoterapi, hvor han hjalp ulykkelige personer med at genfinde en mening med deres liv. En pointe hos Frankl var, at "meningen med livet" ikke er en abstrakt eller teoretisk størrelse, som man bare kan overtage. Hvert menneske må finde sin egen mening. Det betyder ikke, at man ikke kan få inspiration fra andre. Men ingen andre end du selv kan vælge, hvad meningen med dit liv skal være.

Frankl fortæller i en af sine bøger følgende historie. (nedskrevet efter hukommelsen)

En dag kom en ældre mand ind i min konsultation. Han fortalte, at hans kone var død for nogle måneder siden. De to havde fulgt og elsket hinanden gennem hele livet - og nu var hun væk. Den ældre mand fortalte mig, at han ikke mere kunne finde meningen med livet. Alt var sort og håbløst, og han havde mistet viljen til at leve videre.

Jeg spurgte manden: "Hvordan ville din kone havde haft det, hvis det var dig, der var død først - og hende, der var efterladt alene tilbage?"

Manden svarede uden at tøve: "Hun ville have haft det forfærdeligt - ja værre end mig. Hun elskede mig lige så højt, som jeg elskede hende. Hun ville aldrig kunne leve uden mig!"

Jeg sagde: "Den sorg er hun blevet sparet for. Nu må du så bære den byrde det er, at leve videre uden hende"

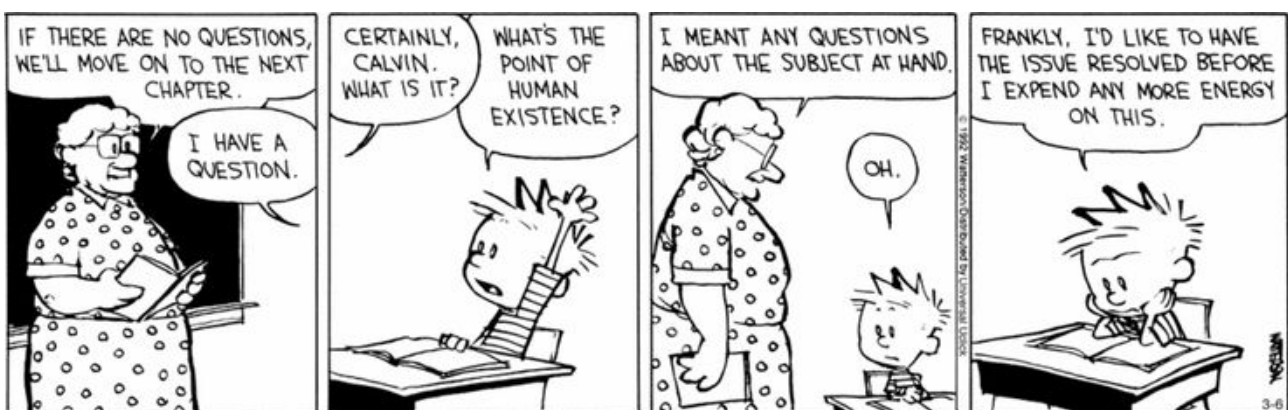
Herefter rettede manden sig op, trykkede mig i hånden, takkede - og forlod værelset.

Mandens sorg var ikke forsvundet. Men Frankl havde vist ham, hvordan sorgen og lidelsen kunne have en mening - nemlig at spare konen for sorgen ved at blive efterladt. Denne oplevelse af mening var nok til, at manden kunne bære sin sorg.

Den, der ved, hvorfor han lever, kan tåle et hvilket som helst hvordan.
Filosoffen Frederich Nietzsche

Hvor vigtigt er det for os mennesker, at kunne se en mening med vores tilværelse:

- ***Er det et luksusbehov som vi kan tænke over, når de grundlæggende behov er opfyldt?***
- ***Eller er det et helt grundlæggende nødvendighed for alle mennesker?***
- ***Eller er det forskelligt fra person til person - eller..?***

Religion og videnskab

Hvordan bør jeg leve mit liv?

Hvad sker der, når jeg dør?

Findes der en Gud?

Hvad er meningen med livet?

Spørgsmål af denne type har menneskene altid stillet sig selv. Man kan kalde spørgsmålene *grundspørgsmål, eksistentielle spørgsmål* eller *de store spørgsmål*. Og man har til alle tider forsøgt at finde svar i religion. En religionsforsker vil sige, at menneskene er blevet religiøse, netop fordi de har ønsket at finde svar på "de store spørgsmål". Et argument for at *behovet for mening* er helt grundlæggende er, at mennesket siden urtiden har søgt og fundet svar i det religiøse.

I kristendommens første 1500 år – dvs. frem til slutningen af middelalderen – så fandt man svar på *alle* typer spørgsmål i Bibelen.

Hvordan blev verden skabt?

Svar: Det står i skabelsesberetningen – Gud skabte den på 6 dage.

Hvordan er universet indrettet?

Svar: Det står også i Bibelen. Jorden er flad – himlen en kuppel henover.

Men fra middelalderen og frem til i dag, har videnskaberne kunne give svar på mange af de spørgsmål, som man før lod kirken svare på:

Hvordan blev verden skabt?

Svar: Ved Big Bang for 13,6 milliarder år siden.

Hvordan er universet indrettet?

Svar: Jorden er en planet der kredser om solen, der er en stjerne ligesom millioner af andre stjerner.

Langt de fleste kristne – i hvert fald her i Danmark – vil være enige i, at videnskaben giver de bedste svar på spørgsmål om, hvordan tingene i den fysiske verden fungerer.

Men hvad med et spørgsmål som *Hvad er meningen med livet?* Kan videnskaben give et svar på det? Her vil mange sige *nej*. De vil mene, at den type spørgsmål simpelthen ikke kan besvares videnskabeligt. En videnskabelig sandhed skal kunne bevises – eller i hvert fald sandsynliggøres. Og hvordan kan man bevise, hvad meningen med livet er?

De eksistentielle spørgsmål må man lede efter svar på andre steder:

- Man kan søge svar i kunsten
- Man kan søge svar i filosofien
- Man kan søge svaret inde i sig selv
- Man kan søge svaret i en religion
- Man kan søge svaret i samværet med andre mennesker

Og måske behøver spørgsmålet slet ikke at blive besvaret med ord. Måske kan livet godt opleves meningsfuldt, uden man kan formulere hvad meningen er.

Hvis man alligevel vil besvare spørgsmålet *Hvad er meningen med livet* på baggrund af videnskaben, så bliver svaret ret barsk og enkelt (men ikke nødvendigvis forkert). 2 af svarene, som I skal arbejde med senere, forsøger at svare ud fra en videnskabelig tænkning.

Hvad er meningen med livet?

- At formere sig og føre slægten videre.

Hvad er meningen med livet?

- Der er ingen mening.

Men i begge tilfælde må man sige, at selvom de to svar er inspireret af videnskabelig tænkning, så kan det ikke *bevises* at meningen med livet er *at føre slægten videre* eller *at der ingen mening er*.

Spørgsmålet om hvad mening med livet er, kan som nævnt kaldes et *eksistentielt* spørgsmål. Dvs. et spørgsmål der handler om, hvad det overhovedet vil sige at være menneske.

Fælles for de eksistentielle spørgsmål er, at det altid er op til hvert enkelt menneske at afgøre, hvilket svar der gælder. Svarene kan og skal ikke bevises – hverken af videnskabsmænd eller af præster.

Nogle undgår at svare på nogle af de eksistentielle spørgsmål ved at argumentere på denne måde:

Spørgsmål om der findes et liv efter døden, kan vi aldrig få besvaret. Derfor har jeg ikke nogen holdning til spørgsmålet. Et liv efter døden findes måske – og måske ikke.

En person der har den holdning, kaldes en *agnostiker*.

agnosticisme, et begreb, der siden Thomas Henry Huxley (1869) er brugt som betegnelse for den opfattelse, at der ikke kan opnås egentlig viden om emner, der er genstand for religiøse og filosofiske spekulationer, og at tavshed derfor er den eneste visdom i denne sammenhæng.

Det er imidlertid sværere at have samme *jeg-behøver-ikke-tage-stilling-holdning* til spørgsmålet om, hvad livets mening er. For psykologisk set er det svært at leve et godt liv, hvis man ikke - bevidst eller ubevidst - oplever at livet er meningsfuldt.

Vi står altså med et spørgsmål som *skal* besvares – selvom svaret aldrig kan bevises.

Hvordan du overbeviser dine tilhørere:

(teksten er fra studieportalen.dk)

Etos, logos og patos

Appelformerne, også kendt som etos, logos og patos har eksisteret meget længe. Allerede for 2500 år siden beskrev Aristoteles de 3 appelformer etos, logos og patos i sit værk *Retorik*.

Appelformerne beskrev Aristoteles som de midler, afsenderen af en tekst eller tale har til rådighed for at overtale sit publikum. Mens etos og patos taler til modtagerens følelser, henvender logos sig til modtagerens fornuft og intellekt.

Når du analyserer en sagprosatext (fx en artikel, tale, kronik eller et debatindlæg), er det en rigtig god idé at forholde sig til, hvilke appelformer tekstens afsender benytter sig af for at overbevise modtageren.

En tekst vil stort set aldrig kun indeholde etos, logos eller patos. De tre appelformer i retorik overlapper ofte hinanden, og en vurdering af appelformerne skal altid ses i lyset af tekstens formål (hvad vil afsender gerne overbevise publikum om?) og publikum (hvem er modtagerne, og hvilken holdning har de til afsender og hans synspunkt?)

Appelformerne på dansk staves etos, logos og patos, mens appelformerne på engelsk staves ethos, pathos og logos.

Logos

Logos handler om at overbevise publikum vha. en saglig og rationel argumentation. På den måde appellerer afsender til tilhørerens *fornuft*, intellekt og dermed personens evne til at indse rigtigheden af det givne synspunkt eller budskab.

Denne appelform bygger på alle former for fakta, statistikker og tal, dvs. ting som kan måles, vejes og bevises. En stærk logos-appel kan ligeledes opnås ved at anvende et neutralt og objektivt sprog og en klar og saglig form for argumentation.

Logos-appeller er ofte kendetegnede ved udtryk, der betoner den logiske sammenhæng i teksten: "eftersom", "fordi", "derfor", "det vil sige", "på grund af" osv.

Svagheden ved at benytte sig af logos-appeller er, at en tale eller tekst let kan komme til at virke kedelig og tung, hvis den udelukkende bygger på facts og statistikker.

Eksempel på logos-appel

(undersøgelse, statistik og nøgternt, sagligt sprog)

"Undersøgelser viser, at en øget bistand til centralafrikanske u-lande skaber en øget vækst, flere arbejdspladser og op mod 90% øget velstand i den enkelte familie."

Patos

Patos er den appelform, som henvender sig til tilhørerens *følelser* her og nu. Når afsenderen af en tekst benytter sig af patos, forsøger han altså at vække fx glæde, ophidselse, frygt, medlidenhed eller vrede hos modtageren for på den måde at overbevise hende om sit synspunkt.

En stærk patosappel skabes ofte vha. et værdiladet ordvalg, et levende sprog, humor, ironi eller detaljerede beskrivelser, som taler til publikums følelser.

Ofte virker det også godt at flette en personlig historie ind i sin tekst eller tale, fordi det konkrete og personlige taler mere til vores følelser end det abstrakte og generelle. Målet er at aktivere publikums fantasi og skabe levende og overbevisende billeder inde i deres hoveder.

Eksempel på patos-appel

(personlig historie, detaljeret beskrivelse, vække medlidenhed)

"Den ugandiske pige Upendo er 12 år gammel. Hun har mørke krøller, brune øjne og en smittende latter. Upendo har nu ikke så meget at smile af. Hun har mistet begge sine forældre, og nu knokler hun i marken for at forsørge sine tre yngre søskende. For bare 20 kr. om dagen kunne Upendo gå i skole og give sin familie mad."

Etos

Etos som appelform handler om den overbevisning af publikum, som skabes i kraft af afsenderens *troværdighed*. Hvis tilhøreren har tillid til afsenderen, er hun mere tilbøjelig til at give ham ret i hans synspunkter og budskaber.

Ethos er altså en appel til, at modtageren får tillid til afsenderen og afsenderens synspunkter. Afsenderen kan overordnet set opbygge sin troværdighed på tre måder:

- Ved at vise, at han er et vidende og intelligent menneske (det kaldte Aristoteles *phronesis*)
- Ved at vise, at han har en god moralsk karakter, dvs. at han er et godt menneske (*areté*)
- Ved at vise sin velvilje og komme sit publikum i møde i teksten eller talen (*eunoia*)

Man kan også styrke sit etos ved at henvise til andre troværdige kilder, fx eksperter eller kendte mennesker. På den måde "låner" man af den andens troværdighed ved at vise, at man har de samme holdninger.

Eksempel på etos-appel

(personlig viden og erfaring)

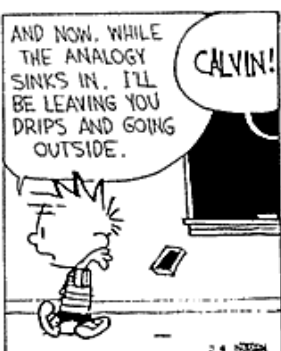
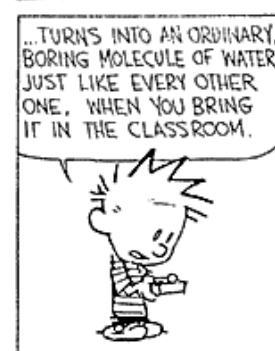
"Det er vigtigt, at vi giver flere penge til fattige, afrikanske lande. Jeg har selv arbejdet som frivillig i Uganda og Congo, og her så jeg med egne øjne, hvor stort behovet er."

CALVIN AND HOBBS

By Bill Watterson

I THINK WE MIGHT ALL LEARN A LESSON FROM HOW THIS UTTERLY UNIQUE AND EXQUISITE CRYSTAL ...

- Vær bevidst om de 3 appelformer, når I skal overbevise de andre om, at jeres svar på spørgsmålet om livets mening er det rigtige.

Svar nr. 1: Meningen med livet er - *Nydelse og lykke*

Det gælder om at opnå *nydelse* og undgå lidelse og smerte.
Man kan også sige, at det gælder om at opnå *lyst* og undgå ulyst.

Men nydelse eller lyst behøver ikke bare være simpel behovstilfredsstillelse, som fx at æde, drikke, dyrke sex og sove. Man kan også nyde at læse en god bog, være sammen med venner og familie, have et spændende arbejde osv. Så nydelse er mange ting.

Filosoffen Thomas Hobbes mente, at mennesket grundlæggende er egoistisk og vil gøre alt for at fremme sine egne interesser. Det er alles kamp mod alle. Men med vores fornuft kan vi indse, at alles kamp mod alle vil betyde for meget vold og usikkerhed for alle. Derfor slutter vi os sammen i fællesskaber og laver regler – sådan at vores egoistiske natur ikke får frit spil.

For at undgå, at det bliver alles kamp mod alle, så kan svaret om mening udvides sådan her: Meningen med livet er nydelse – men du må ikke søge nydelse på bekostning af andre. Man må altså ikke stjæle sin nabos penge eller lækre kone – selvom det kunne være nydelsesfuldt.

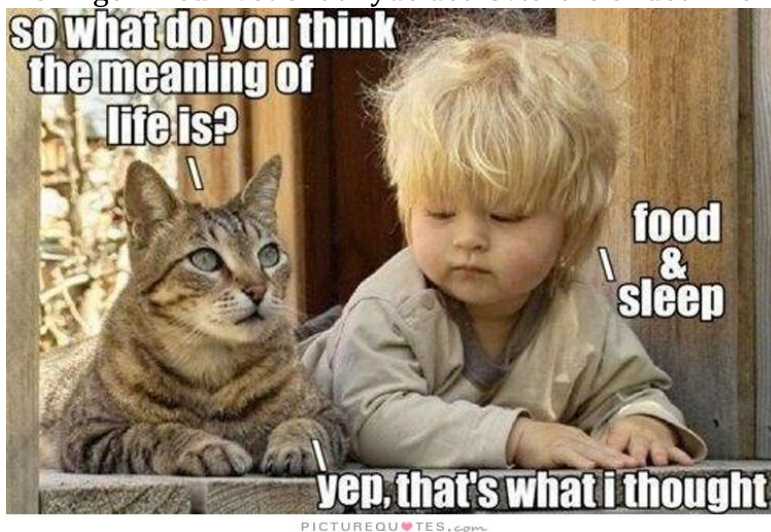
At meningen med livet er *nydelse* hører man ikke så tit. Men til gengæld tales der meget om *lykke* – at meningen med livet er at blive *lykkelig*. Og de to ting minder meget om hinanden.

Så derfor er opskriften på et meningsfuldt liv:

- Godt med penge, så man kan købe materielle goder
- Mange muligheder for underholdning. Fester, film, koncerter osv.
- En lækker og sød kone/mand så man kan få nærhed og sex
- Et godt helbred, så man undgår lidelse og anden ulyst

Meningen med livet er at nyde det! Sværere er det ikke.

Filosofien siger..

Hedonisme er en filosofi der stammer fra det gamle Grækenland. Her er nydelse eller lyst det eneste der er godt i sig selv. Og smerte eller ubehag det eneste der er ondt. Så meningen med livet er at opnå lyst og undgå ulyst.

Lykke-etik er en etisk retning der siger – at det gælder om at opnå *mest mulig lykke for flest mulig mennesker*. (andre navne for samme retning er *nytte-etik*, *konsekvensetik*, *utilitarisme*)

Filosoffen John Stuart Mill mente dog, at nogle former for lyst/lykke var bedre end andre. Han skrev:

“Intellektuelle og åndelige glæder er højere og finere end kødelige lyster og vejer derfor tungere i det store etiske lykkeregnskab både for denne enkelte og for samfundet. En stille glæde ved at læse poesi kan være større end intense, mere rå glæder. Det er bedre for et menneske, at være “en utilfreds Sokrates end en glad gris”.

Links:

- Radioudsendelse. *Hjerne-kassen – hvad er meningen med livet*. (ca. 11 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjerne-kassen-pa-p1-62#!/11:23>
- 5 minutters you-tube video om *lykkeetik*. Lavet af ”religionsnørden Andreas” <https://www.youtube.com/watch?v=P130iB6g5z0>
- lille artikel om artikel om ”den hedonistiske lykkeopfattelse” <http://www.soc.aau.dk/forskning/lykkeforskning/definitioner-og-teorier/hedonistisk-lykke/>
- Kapitel 1. I bogen: *Hvad er meningen med Livet*. Christoffer Boserup Skov

Svar nr 2: Meningen med livet er - *Det bestemmer du selv*

Den berømte franske filosof Jean-Paul Sartre oplevede engang følgende:

I 1940 – starten af Anden Verdenskrig – opsøgte en ung mand den berømte filosof for at få et råd. Den unge mand boede hos sin mor, der lige havde mistet sin ældste søn i kamp mod tyskerne. Den unge mand ønskede ligesom sin storebror at kæmpe mod nazisterne. Men han vidste, at det ville gøre hans mor bange og ulykkelig.

Så hvad skulle han vælge?

- Melde sig som soldat og kæmpe for frihed og retfærdighed. Og gøre sin mor fortvivlet.
- Eller blive hjemme og tage sig af sin mor. Og lade andre om at kæmpe.

Sartre svarede: Det bestemmer du selv. Der er gode argumenter både for og imod begge løsninger. Og det er kun dig selv, der kan tage det valg.

Den unge mand burde nok have vist, at Sartre ville svare netop sådan. For Sartre er eksistentialist – og eksistentialisme er den filosofiske retning der siger, at der overhovedet ikke findes færdige svar på vores spørgsmål om "*de rigtige handlinger*" "*den store sandhed*" eller "*livets mening*". Vi bliver nødt til selv at tage ansvaret på os og vælge hvordan vi vil handle. For et valg skal efterfølges af handling – ellers er det bare varm luft og tankespind.

Først når vi har valgt og handlet derefter, så får vores liv formål og mening. På den måde bestemme vi selv meningen med vores liv!

*Life is without meaning.
You bring the meaning to it.
The meaning of life is
whatever you ascribe it to be.
Being alive is the meaning.*
VeryBestQuotes.com

- Joseph Campbell

Eksistentiaismen mener altså ikke, at livet for et menneske nødvendigvis er meningsløst. Der findes bare ikke én mening, der gælder for alle mennesker til alle tider. Der findes kun personlig mening. Og først når et menneske har valgt, hvad hun tror på og kæmper for – så har livet fået en mening for det menneske.

- Tilværelsen som sådan er altså absolut meningsløs. Tilværelsen er tilfældig, kaotisk og helt uden indbygget formål og mening.
- Men det enkelte menneske kan skabe formål og mening i sin egen tilværelse, ved at vælge og handle.

Er det så helt lige meget, hvad man vælger som meningen med sit liv? Er alle valg OK?

Fx:

- meningen med livet er blive så stærk og magtfuld, at jeg kan bestemme over mine omgivelser
- meningen med livet er at spise chokolade og se Netflix

Her er de forskellige eksistentialister ikke enige. Nogen mener at alle valg er OK - for hvem skal kunne dømmе, hvilke valg der er gode og dårlige? Men Sartre selv mener, at når vi vælger, så må vi også stå på mål for, at det vi har valgt er godt og rigtigt. Ikke bare for os selv, men for alle. Man skal kunne stille spørgsmålet "*ville det være OK, hvis alle gjorde det samme som mig*".

Sartre tænker faktisk meget moralsk – og han overvejede ikke, at nogen fx kunne tænke: *Jeg ved godt, at dette her er helt forkert, ondt og egoistisk – men jeg gør det alligevel fordi jeg har lyst*. Det er ikke den slags valg Sartre taler om. Det er valg, hvor man kan se sig selv i øjnene og stå inde for det, man har valgt.

Så når eksistentialismen siger: *Meningen med livet, den vælger du selv* – så er det ikke nogen letkøbt løsning. Valget er alvor! Den pointe er tydelig i den lidt syrede tegneserie om de eksistentialistiske *Fortvivlelses-bamser*.

Sartre var inspireret af den danske filosof Søren Kierkegaard. Kierkegaard mente også ethvert menneske havde *frihed* til at *vælge*. Og når man vælger, så gør man det uden at vide, om ens valg er rigtigt. Det kan man – måske – finde ud af senere. For som et af Kierkegaards berømte citater lyder: *Livet må leves forlæns, men forstås baglæns*.

Links:

- Radioudsendelse. Hjernebassen – hvad er meningen med livet. (ca. 17 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjernebassen-pa-p1-62#!/16:30>
- Kapitel 2 i bogen: *Hvad er meningen med Livet*. Christoffer Boserup Skov
- Video (6 minutter) om Sartres og Kierkegaards eksistentialisme <http://www.paakant.dk/eksistentialisme>
- tegneserien om "fortvivlelses-bamserne"

- BBC tegnefilm på 2 minutter om Sartres eksistentialisme. Letforståeligt engelsk og gode illustrationer. <https://www.youtube.com/watch?v=qpXNRtuo38>
- video om Sartre
<https://www.youtube.com/watch?v=xxrmOHJQRSs&index=18&list=PLwxNMb28XmpEypjMHfNbJ4RAfKrtmAN3P>
- <http://www.religion.dk/julekalender-meningen-med-livet/ateistformand-vi-fylder-selv-livets-rammer-ud>

Fortvivlelse-Bamserne

Eller hvorfor eksistentielle sovedyr er en dårlig ide

Åh nej, se angst-bamse. Der er en der lever sit liv i en bekymringsløs og distraheret tilstand.

Vi må hjælpe ham

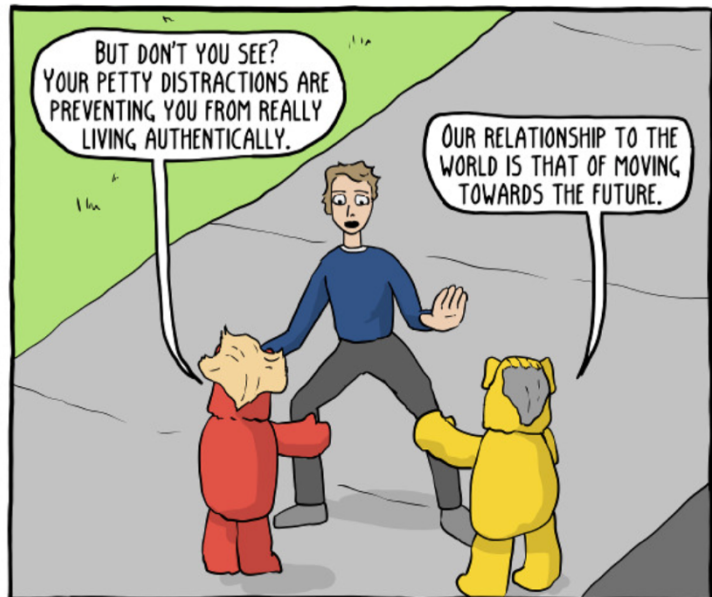
Hej du der.

Uh - hej

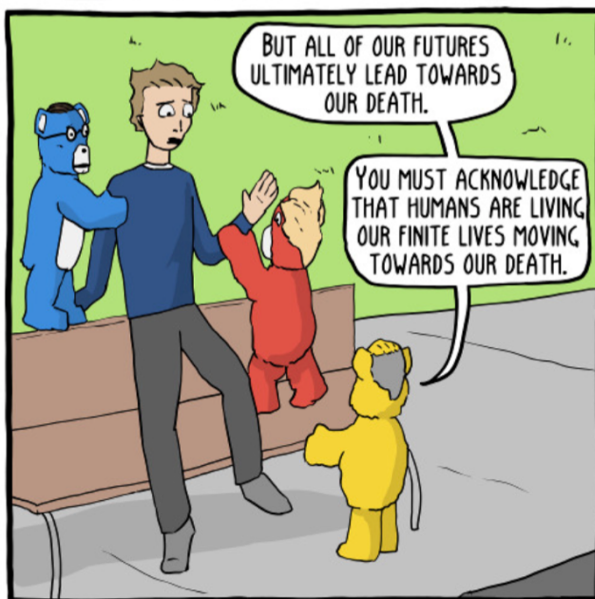
Vi kunne ikke undgå at lægge mærke til, at du distraherede dig selv.

Nå ja. Jeg slog lidt tid ihjel mens jeg ventede på bussen

Men kan du ikke se, at dine små distraktioner forhindre dig i at leve autentisk.

Vores forhold til verden er, at vi bevæger os mod fremtiden

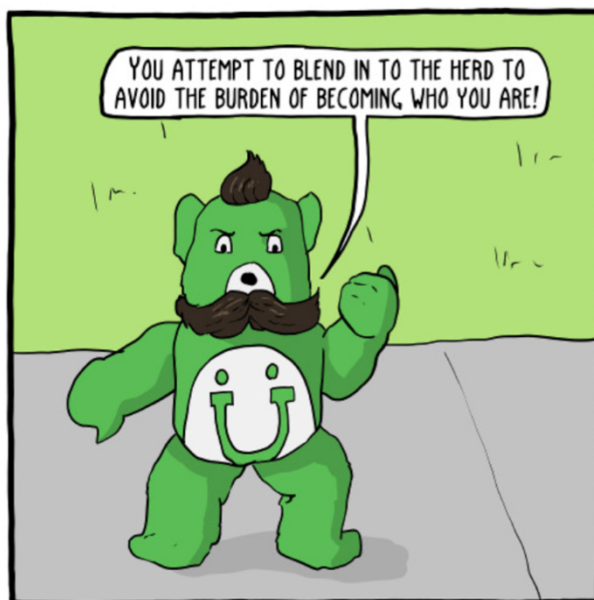

Men i sidste ende, så fører alle vores fremtider frem mod vores død. Du må erkende, at vi mennesker lever vores små liv på stadig rejse frem mod vores død.

Du må omfavne frygten for at tage virkelige valg i et dødeligt liv.

Og du må omfavne skylden over alt det, der aldrig kommer til at ske, på grund af de valg du har taget.

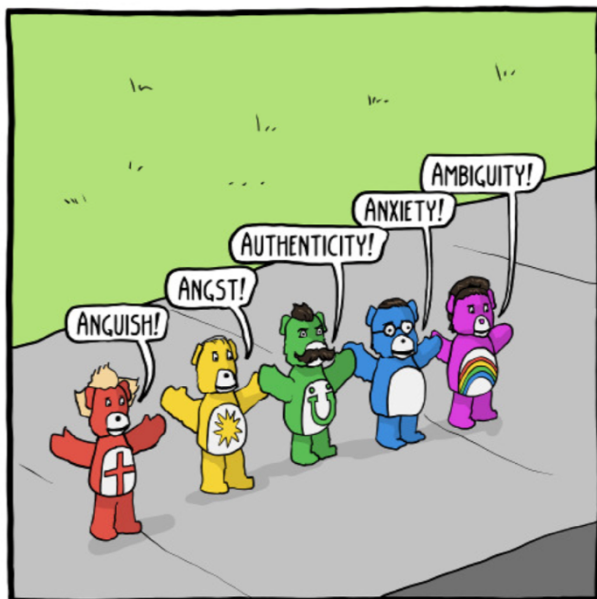

Du forsøger at blande dig i mængden, for at undgå byrden ved at blive den, du er.

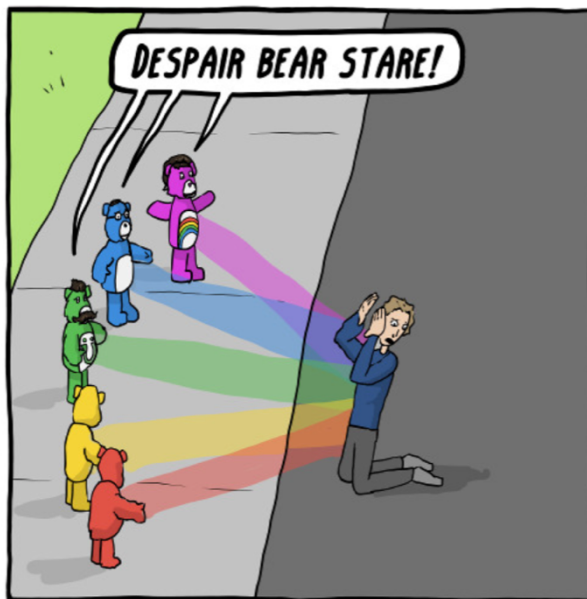

Du må altid huske, at ethvert valg du tager, det tager du i frihed. Derfor er du 100% ansvarlig for dine valg.

Men der vil altid være tvivl omkring hvad du skal gøre – eller tvivl om hvorvidt det, du allerede har gjort, er rigtigt.

Kvaler!, angst!, autentisitet! , frygt!, tvivl!

Fortvivlelse-bamse-blik!

Hurra!
Endnu et problem løst!
Godt arbejde gutter!

Svar nr. 3: Meningen med livet er - *At få børn og føre slægten videre*

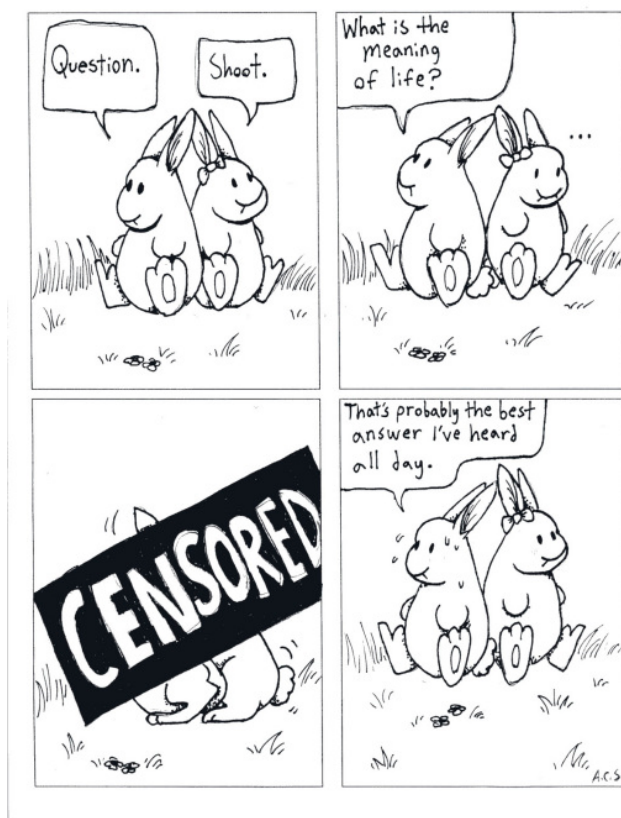
Naturvidenskaberne er gode til at forklare fakta om den fysiske verden. Til gengæld vil de fleste sige, at naturvidenskab ikke kan besvare spørgsmål som *Hvad er meningen med livet?*

Men

Måske kan naturvidenskaben alligevel give et svar. Hvis man iagttager, hvordan alt organisk liv – planter, bakterier, dyr og mennesker – udvikler sig, så har de alle en ting til fælles: *De forsøger at sikre, at arten overlever.*

- Et træ sætter frø og frugter.
- Bakterier deler sig.
- Og dyr og mennesker danner par og får børn.

Alt liv synes altså at have et indbygget formål med deres eksistens – nemlig artens fortsatte overlevelse.

Videnskabsmanden Charles Darwin beskrev i år 1859, hvordan alt liv udviklede sig gennem evolution. Evolution bygger på 3 principper:

1. **Reproduktion.** Alle dyrearter får børn/unger. Alle planter sætter frø eller spirer og alle bakterier deler sig. Så alt liv reproducerer sig selv. Ellers ville livet ikke kunne bestå, for den enkelte plante eller det enkelte dyr lever jo ikke evigt.

2. **Mutation.** Når eksempelvis to fugle får unger, så kan der ske det – at en af ungerne afviger lidt fra sine forældre, fordi der sker en lille fejl i generne. En sådan tilfældig fejl eller ændring kaldes en mutation. Den slags variationer sker tilfældigt. Og det sker hele tiden og hos alle arter.

3. **Selektion.** Selektion betyder udvælgelse. Nogle af de

tilfældige ændringer som mutationerne medfører, kan vise sig at være en fordel for

ungen. Måske har en fugleunge fået et lidt længere næb, der gør det lettere at finde mad. Det betyder, at lige præcis den unge har en større chance for at vokse op og selv få unger. Og de nye unger vil selvfølgelig arve det smarte lange næb. På den måde sker der en selektion/udvælgelse, hvor de heldige mutationer breder sig, mens de uheldige mutationer hurtigt forsvinder igen. Sådan har arterne udviklet sig gennem årtusinde.

Derfor er formålet og meningen med et menneskets liv det sammen som for alt andet biologisk liv: ***at overleve så vi kan få børn og dermed føre slægten videre.***

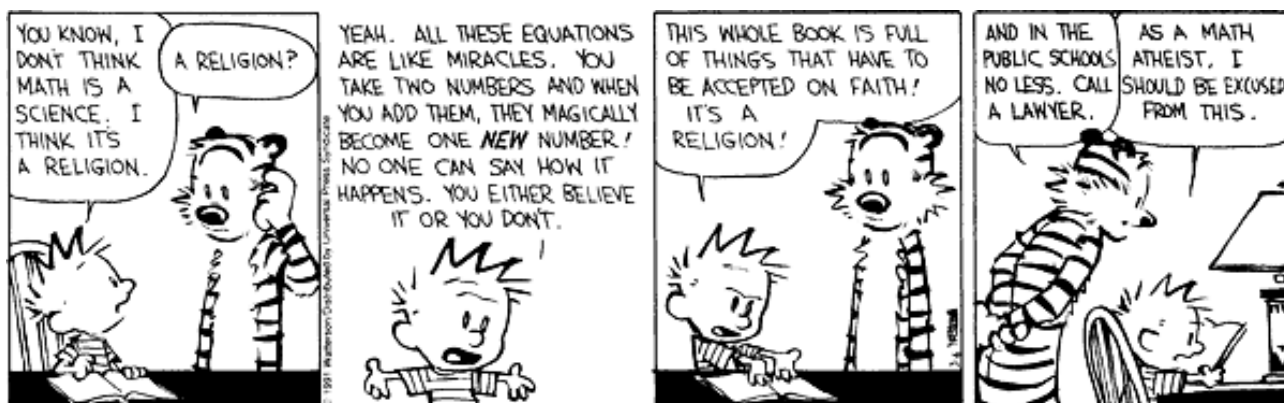
Et af principperne i evolutionsteorien er *survival of the fittest* – (den bedst tilpassede overlever). Og i kampen for overlevelse er det "alles kamp mod alle", for der er ofte ikke mad eller plads nok til alle. Derfor er der ikke megen solidaritet i dyrenes verden. Man kæmper for sine egne ungers overlevelse og er ligeglad med naboens børn. Nogle dyrearter slutter sig dog sammen i grupper eller flokke, fordi de på den måde har større chancer for at overleve. Og en af de arter der samarbejder, er mennesket. Men den eneste grund til at vi slutter os sammen i mindre og større grupper er, at vi derved øger vores chance for overlevelse og reproduktion. Når det kommer til stykket, så bekymrer vi mennesker os også først og fremmest for vores egen familie – vores egen slægt.

Men arbejdet er ikke gjort med at få et barn. Man skal også sørge for, at ens børn får de bedste betingelse for selv at vokse op og få børn. Og her kommer vi mennesker på større arbejde end andre arter.

- Havskildpadden begraver sine æg i sandet på en god strand. Så er den forældreopgave slut.
- Fugleungens forældre passer på ægget, fodrer ungen når den er udklækket, beskytter reden mod fjender så godt de kan, og lærer ungen at flyve. Efter 4-5 uger er opgaven slut.
- Vi mennesker har ansvaret for vores børn indtil de er 18-20 år gamle. Og når vi vil give vores afkom de bedste muligheder, (så de selv kan få børn) så skal de være sunde, stærke, kloge, veluddannede, charmerende og mange andre ting. Det betyder hårdt arbejde for forældrene.

Så derfor: meningen med livet er ikke bare at dyrke sex - så nemt slipper vi ikke. Meningen med livet er, at få børn og sørge for at de klarer sig så godt, at de får de bedste betingelser for at føre slægten videre.

Kan man nu stole på naturvidenskaben?..?

Links:

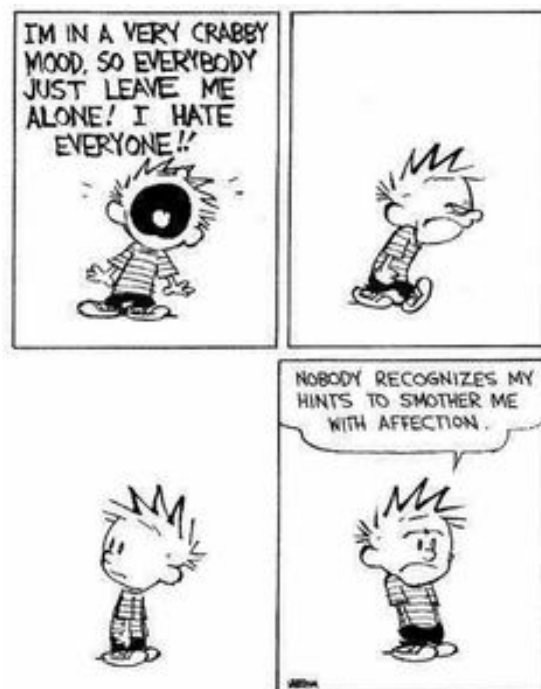
- Radioudsendelse. *Hjerne-kassen* – hvad er meningen med livet. (ca. 27 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjerne-kassen-pa-p1-62#!/11:23>
- Kapitel 3 i bogen: *Hvad er meningen med Livet*. Christoffer Boserup Skov
- Youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=X28v7auNius> Eller søg på: World's Most Asked Questions: What is the Meaning of Life?

Svar nr. 4: Meningen med livet er - *Sociale fællesskaber*

Mennesket er grundlæggende et socialt væsen. Forestil dig et barn, der voksede op uden nogen kontakt til forældre eller andre mennesker. Et barn der blev madet og passet af en maskine der bare sørgede for, at det overlevede. Barnet ville aldrig lære at tale, og det ville blive psykisk skadet. Spørgsmålet er, om et sådant barn overhovedet ville kunne overleve. Vi mennesker kan ikke tåle at være helt alene altid. Derfor regner Amnesty International isolationsfængsel som for en form for tortur.

Man kan også spørge: hvad er det, som gør livet værd at leve? Det er fedt at klare sig godt i sin sportsgren. Det er skønt at få en ny computer eller mobiltelefon. Og det er fantastisk at komme på en luksus-daseferie sydpå. Men i alle eksemplerne, så ville glæden være meget begrænset, hvis man ikke havde nogen at dele de gode ting med. Sejren i fodbold deler man med holdkammeraterne, telefonen bruger man til at snakke og skrive med andre – og en ferie uden rejsekammerater, er der ikke meget ved. Det er fællesskabet med andre, de giver vores liv mening.

”Lykkeforskning” handler om at forskere undersøger, hvilke ting der har betydning for, at mennesker føler sig lykkelige. I Danmark forskes der særligt i lykke på Ålborg Universitet. De har blandt andet fundet ud af, at penge og materielle goder har en betydning for hvor lykkelig man føler sig – men kun indtil en vis grænse. Man bliver lykkelig ved at have rimeligt med penge – men ikke mere lykkelig, hvis man bliver mangemillionær. Og lykkeforskerne er enige om, at de sociale relationer er meget vigtige. På deres hjemmeside kan man bl.a. læse:

Menneskesyn, etik og lykke

Dette forskningsprojekt skal betragtes som en slags teoretisk sidegevinst ved arbejdet med lykke-begrebet. Således er formålet at anvende lykkeforskningen til at afklare nogle af de gamle filosofiske og psykologiske spørgsmål om menneskets væsen: Er mennesket grundlæggende egoistisk eller altruistisk, ondt eller godt, et driftvæsen eller meningssøgende, et essentielt væsen eller socialt konstrueret etc?

Noget af det, lykkeforskningen har været med til at understøtte, er at:

- mennesket er et socialt væsen, hvis trivsel er afhængigt af gode, tillidsfulde og nære sociale relationer.*
- mennesket trives ved at være til nytte og gavn for andre mennesker,*

Filosofien siger

Den gamle græske filosof Aristoteles skrev, at "mennesket er *zoon politikon*" –dvs. at mennesket er et samfunds-væsen, fordi det ligger dybt i vores natur, at vi ønsker at indgå i fællesskaber med andre.

Den nye filosofisk retning social-konstruktivisme er enig med Aristoteles og siger desuden, at al mening og alle værdier – ja hele vores virkelighed – er noget som bliver skabt i de sociale fællesskaber. Det enkelte menneske har ikke en fast identitet eller personlighedskerne. Et menneske ændrer sig hele tiden, alt efter de sociale sammenhæng det indgår i. Hjemme i familien er man én person og henne på arbejde en anden. Nogle bruger udtrykket, at mennesket ikke er et individ med snarere et *situoid* –fordi det hele tiden ændrer sig efter situationen og omgivelserne.

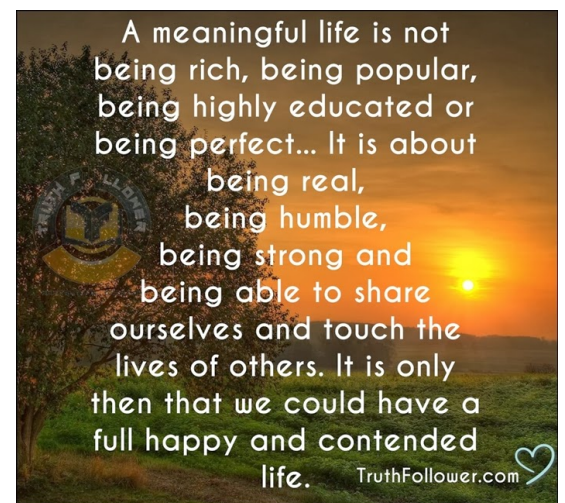
Så hvad er meningen med livet?

Socialkonstruktivisterne vil sige.: Meningen med livet bliver skabt i de forskellige sociale fællesskaber. Forskellige fællesskaber vil komme med forskellige svar.

Man kan også svare med lykkeforskernes pointe: *meningen med livet er, at indgå i nære, gode og tillidsfulde sociale relationer.*

Links:

- Radioudsendelse. Hjerne kassen – hvad er meningen med livet. (ca. 32 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjerne kassen-pa-p1-62#!/11:23>
- Kapitel 4 i bogen: *Hvad er meningen med Livet*. Christoffer Boserup Skov
- <http://www.soc.aau.dk/forskning/lykkeforskning/forskning-i-lykke/forskning-i-menneskesyn-etik-og-lykke/>
- <http://www.religion.dk/spørg-om-åndeligt-liv/fællesskab-giver-livet-mening>
- <http://www.religion.dk/julekalender-meningen-med-livet/vi-skal-hjælpe-hinanden-igennem-livet>

Svar nr. 5: Meningen med livet er - *Gud og medmennesket*

Hvis man blandt verdens ca. 2 milliarder kristne udvælger 100 tilfældige personer og stiller spørgsmålet: *Hvad er meningen med livet?* - så vil man få mange forskellige svar. For det første fordi der findes mange forskellige retninger og nuancer indenfor kristendommen. For det andet fordi kristendommen ikke er et tankesystem, der giver færdige svar på alle tænkelige spørgsmål.

Det dobbelte kærlighedsbud

Til gengæld vil alle kristne være enige om, at "det dobbelte kærligheds bud" er et af de vigtigste steder i Bibelen. Her bliver Jesus spurgt om, hvad der er det største bud i Loven, og han svarer:

»Mester, hvad er det største bud i loven?« [v37](#) Han sagde til ham: »Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind.« [v38](#) Det er det største og det første bud. [v39](#) Men der er et andet, som står lige med det: »Du skal elske din næste som dig selv.« [v40](#) På de to bud hviler hele loven og profeterne.«

Hvis man oversætter dette til et svar på spørgsmålet om livets mening, så er meningen med livet *at elske Gud og at elske sit medmenneske.*

Troen på Gud betyder, at jeg selv ikke er det vigtigste i verden. Derfor kan meningen med livet aldrig blive:

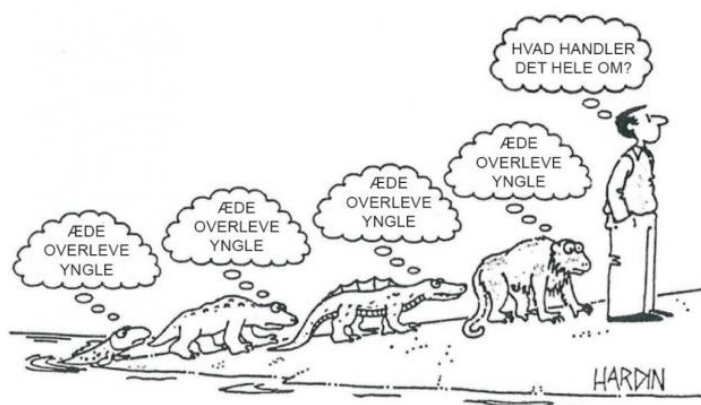
at *jeg* skal nyde livet

at *min* slægt skal føres videre

at *jeg* skal indgå i nogle gode meningsgivende fællesskaber.

At *jeg selv* bare skal vælge, hvad min egen livs-mening er

Meningen med livet kan vi ikke finde hos os selv. Meningen må hænge samme med Gud, som – hvis man tror på ham – er altings skaber. Og da Gud skabte livet og dermed - gennem evolutionen - også skabte mennesket, så havde han en ide om, hvorfor han skabte os. Og den ide er ifølge Jesus, at menneskene skal elske Gud og deres medmennesker.

Hvordan elsker man så Gud? Her vil mange kristne sige, at det ikke handler så meget om følelser, men om hvordan man handler. Man elsker Gud ved at forsøge at efterleve Guds vilje i sine handlinger. Så at elske Gud og elske sine medmennesker bliver to sider af samme sag. Og det at elske handler ikke om, at

man skal være forelsket eller have stærke følelser for alle de mennesker man møder. Det handler om at handle hjælpsomt, hensynsfuldt og uselvisk.

Martin Luther skrev, at menneskets største problem – den største synd – er, at mennesket er *indkroget i sig selv*. At være indkroget i sig selv, er at være så lukket og selvoptaget, at verden forsvinder. Det er først når vi glemmer os selv og bliver optaget af *andre mennesker* og af *vigtige opgaver*, at livet bliver godt og giver mening.

"Livet føles simpelthen allermest meningsfuldt, når ens selv er opløst i en anden – ens børn, ens nærmeste eller i en nærværende samtale, hvor man er fuldstændig til stede. Det bedste billede, jeg kender på den tilstand, optræder i Grundtvigs salme 'Den signede dag med fryd vi ser', hvor Grundtvig beskriver himmeriget som det sted, hvor 'med venner i lys vi tale',"

Ida Auken. Politiker og forhenværende miljøminister

Bent Lexner - som er jødisk rabbiner - skriver sådan her:

Med min jødiske baggrund er meningen med livet ganske klar. Vi har fået livet som en guddommelig gave og derfor skal vi behandle gaven ordentligt.

Jødedom kræver af os at udvikle, hvad Alexis de Tocqueville kalder "Habits of the heart" dvs. nogle gode vaner.

Det kunne være at elske din næste som dig selv, at være barmhjertig og kærlig, at holde af mennesker uanset deres hudfarve, religion eller seksuelle orientering, aldrig at være hovmodig og ikke tale dårligt om andre.

Vi mennesker er skabt med forskellige egenskaber og møder forskellige udfordringer gennem tilværelsen. Ingen af os kender dagen for, hvornår det er slut,

og derfor gælder det om at gøre det så godt som muligt og igennem ens egen indsats opleve, at der er en god mening med livet.

(Bent Lexner Overrabbiner for Det Mosaiske Trossamfund i Danmark)

At være i Guds hænder

Et andet aspekt af kristendommen, der kan give en oplevelse af meningsfuldhed, er troen på, at Gud altid er nærværende. At man altid kan henvende sig til Gud – også med de svære problemer og med de grimme ting man har gjort. Mange kristne værdsætter netop, at livet ikke behøver at være en uendelig og anstrengende kamp for at være fejlfri og perfekt. Fordi man i forholdet til Gud, altid er ”god nok” - på trods af alle fejl og mangler

Også troen på at man efter døden ender i Guds hænder, kan opleves som en del af livets mening.

Links:

- Radioudsendelse. *Hjernekasen – hvad er meningen med livet.* (ca. 36 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjernekasen-pa-p1-62#!/11:23>
- Kapitel 5 i bogen: *Hvad er meningen med Livet.* Christoffer Boserup Skov
- <http://www.religion.dk/julekalender-meningen-med-livet/charlotte-dyremose-vi-skal-have-karligheden-med>

Svar nr. 6: Meningen med livet er - *Der er ingen mening.*

Livet har ingen mening. Og når vi mennesker så stærkt føler, at der bør være en mening med livet, så hænger det sammen med vores hjerner. Gennem evolutionen er vi blevet så kloge, at vi kan stille os selv spørgsmål som "hvad er meningen med livet". Og vi kan finde på alle mulige svar. Men det mest oplagte svar tør vi ikke se i øjnene. Derfor kommer vi til at leve vores liv på løgne og illusioner. Denne – noget barske – holdning kaldes "nihilisme".

Positionen minder en del om eksistentialisme. Men en eksistentialist lægger vægt på, at det enkelte menneske må vælge meningen med sit eget liv, selvom der ikke findes en mening der gælder for alle. En hardcore nihilist vil derimod sige, at man skal nøjes med at se meningsløsheden i øjnene. Først da bliver det muligt at leve livet frit og uden frygt.

En gammel græsk myte illustrerer hvordan nihilisterne ser på tingene. Sisyfos var en sagnkonge, der som straf skulle trille en stor sten op på et bjerg. Og hver gang stenen var kommet op på bjerget, trillede den ned igen – og stakkels Sisyfos kunne starte forfra. Meningsløst arbejde! Et meningsløst liv...

Den franske forfatter og filosof Camus skriver om Sisyfosmyten fordi han mener, at netop denne myte beskriver menneskets situation præcist: Vi er forladt af guderne (fordi de ikke eksisterer), og alle vores anstrengelser er forgæves. Derfor konkluderer Camus sådan her:
–Der findes kun ét virkelig alvorligt filosofisk problem: selvmordet. At afgøre, om livet er værd at leve eller ej, er at besvare filosofiens grundspørgsmål. Alt det øvrige (...) er legeværk.

Camus ender dog med at anbefale, at man lader være med at tage livet af sig selv. Han foreslår, at vi i stedet ser Sisyfos som en helt. Hvorfor dog det?

- Sisyfos er en handlingens mand.
- Han har gjort oprør mod guderne, og nu klarer han sig på egen hånd.

- Han lyver ikke for sig selv.
- Han giver ikke op, selvom han ved, at hans arbejde er meningsløst.
- Der er ingenting, der forhindrer Sisyfos i at nyde udsigten på vej op ad bjerget. Han får det bedste ud af det værste.

For Camus er Sisyfos derfor et forbillede: Den, der har sagt farvel til alle løgne og illusioner, men som alligevel klør på og lever sit liv.

Selv grundlæggeren af det nu nedlagte "Nihilistisk folkeparti" Mads Vestergaard mener, at livet kan være værd at leve:

Selv om livet ikke har nogen større mening, kan man godt gøre turen til skafottet lokalt meningsfuldt og skønt og smukt i fællesskab med andre.«

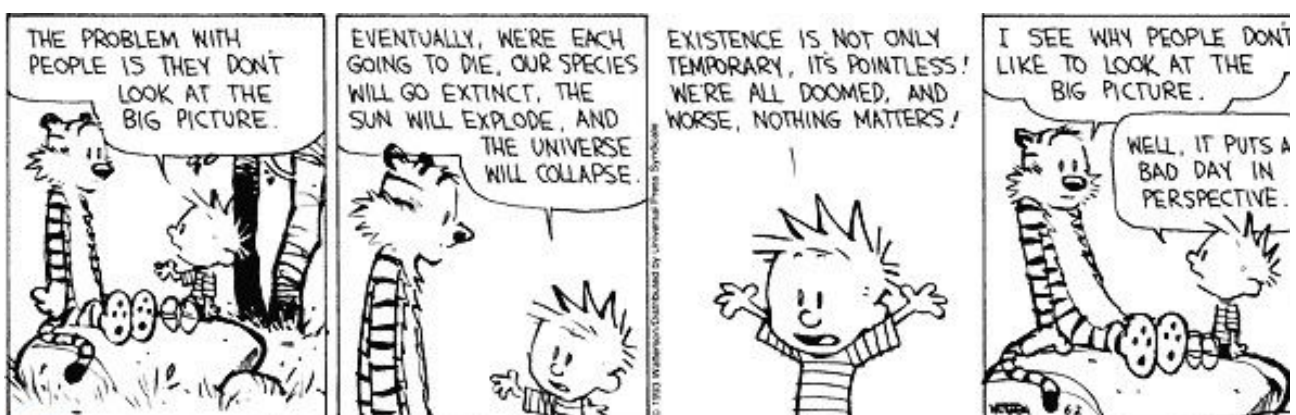
Og når man stiller ham Camus' berømte spørgsmål – skal man leve videre eller begå selvmord? – er han ikke i tvivl:

"Vi er ikke selvmordere. Vi er dødsdømte af universet. Og konsekvensen må være, at vi skal gøre oprør og på trods af, at det hele er meningsløst, alligevel prøve at leve så smukt med hinanden som muligt. Det, at livet ikke har nogen mening, er gode nyheder. Men det giver os også et stort ansvar for at gøre livet så smukt som muligt.«

You will never be happy if you continue to search for what happiness consists of. You will never live if you are looking for the meaning of life.

Albert Camus
French Nobel Prize winning author
QuoteHD.com (1913-1960)

Links:

- Radioudsendelse. *Hjernekasen – hvad er meningen med livet*. (ca. 50 minutter inde i programmet) <http://www.dr.dk/radio/ondemand/p1/hjernekasen-pa-p1-62#!/11:23>
- Kapitel 8 i bogen: *Hvad er meningen med Livet*. Christoffer Boserup Skov
- You-tube Animations film om at egoisme er godt og naturligt. Søg: *Ayn Rand on Selfishness*
- Engelsk youtube video om Camus og Sisyfosmyten: fra 3.15 til ca. 6.45.
<https://www.youtube.com/watch?v=jQOfbObFOCw&list=PLwxNMb28XmpeypjMHfNbJ4RAfKrtmAN3P&index=19> eller googlesøgning på "PHILOSOPHY - Albert Camus"
- <http://www.b.dk/nationalt/livet-er-meningsloest-og-derfor-smukt-0>
- <http://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjæl/kvinden-og-videnskaben>
- <http://www.nihilistisk-folkeparti.dk>

Svar nr. 7: Meningen med livet er - *En fortælling*

Hvordan kan meningen med livet være en fortælling?

Det hænger sammen med to ting

A: Vi fortæller hele tiden historien om vores eget liv.

B: De store gode fortællinger giver inspiration til vores egen livsfortælling.

A: Vi fortæller hele tiden historien om vores eget liv

Forestil dig en tilfældig dag i dit liv.

- Du står op
- Skændes med din mor
- Laver de sidste lektier i bussen
- Har forskellige samtaler om stor og småt med klassekammeraterne
- Går til fodbold
- Sidder ved computeren og mobilen – snakker og skriver med de andre.
- Drikker aftenkaffe med familien

En dag er således sammensat af flere tusind små forskellige hændelser eller "scener". Men alle disse forskellige scener hænger ikke nødvendigvis sammen. De er tilfældige, løsrevne, vidt forskellige og de giver ingen samlet mening. Derfor bliver du nødt til *selv* at skabe sammenhæng og mening i din dag – og i dit liv. Og det gør du ved, at du bevidst eller ubevidst kæder scenerne i dit liv sammen til en fortælling.

En fortælling er kendetegnet ved, at de forskellige scener hænger sammen i et forløb.

- Der er en begyndelse, opbygning, klimaks og en slutning.
- Der er pointer og moraler.
- Der er noget der er godt - og noget der er skidt.
- En historie giver sammenhæng – hvor der før var tilfældighed og rod.
- Der er en hovedperson (måske endda en helt).
- En historie giver *mening*!

Derfor kan vi ikke lade være med hele tiden at omskabe de mange løsrevne scener i livet, til en sammenhængende fortælling. En fortælling med os selv som hovedperson (eller helt).

Nogle mennesker skriver dagbog hver aften. Og på den måde samler de helt bevidst og bogstaveligt dagens begivenheder til en meningsfuld fortælling. Men for de fleste forgår fortællearbejdet mere i bidder - og mere ubevidst.

Nogen gange fortæller vi dog alle sammen bevidste fortællinger: nemlig når vi skal forstå og acceptere noget, der har været svært eller konfliktfyldt. Hvis man nu er blevet anklaget for fx at være en dårlig kammerat. Så har man brug for at lave en fortælling om det, der er sket.

- Måske bliver det en fortælling, hvor man indrømmer at have dummet sig; men at man ikke gjorde det med vilje og gerne vil gøre det godt igen.
- Og måske bliver det en fortælling om, at det er de andre der er urimelige eller har misforstået det hele.

Men en fortælling bliver der helt sikkert ud af det!

Måske fortæller man den kun til sig selv. Eller måske har man behov for at snakke med sine forældre eller venner om den. For vi har også et behov for, at andre opfatter os på en bestemt måde. Andre skal helst have en opfattelse af os, som passer med den fortælling, som vi har skabt om os selv.

Når man som skolelærer skal løse en konflikt, så beder man tit de to vrede elever om at fortælle, hvad der er sket. Og det er meget sjældent man oplever, at de to kamphaner fortæller den samme historie. De har nemlig hver især skabt deres egen fortælling om det, der er sket.

- **Hvorfor skriver man dagbog?** (Måske er der nogen i klassen der har erfaringer med dagbogsskrivning, og som kan give et bud)
- **Forsøg at komme i tanke om en hændelse, hvor I helt bevidst har lavet en fortælling om det bagefter**

B: De store fortællinger giver inspiration til vores egen livsfortælling.

Ifølge denne position, så bliver vores identitet, vores værdier og vores livsmening altså skabt ved, at vi fortæller en sammenhængende og meningsfuld historie om os selv.

Det næste spørgsmål er så, hvor vi finder inspirationen til at fortælle vores egen historie. Og svaret er, at det gør vi gennem andre fortællinger. Hele livet igennem møder vi fortællinger:

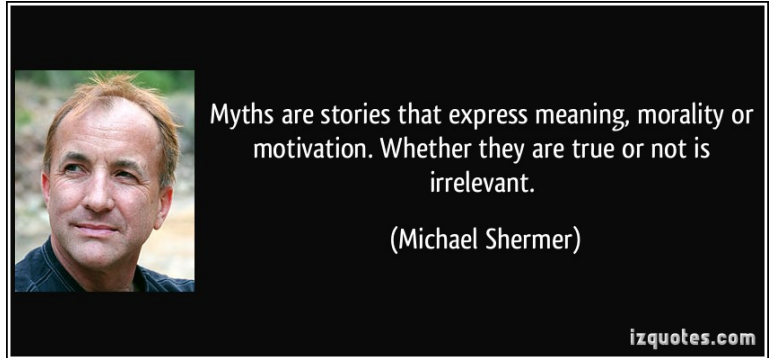
- Fortællinger om vores familie
- Fortællinger om os selv, da vi var små
- Fortællingen om "danskerne"
- Bøger vi får læst op.
- Bøger vi selv læser.
- Film vi ser.

Vi er omgivet af fortællinger livet igennem. Nogle fortællinger er bare underholdende og man glemmer dem hurtigt. Men andre gør indtryk og sætter sig fast i hukommelsen. Og de fortællinger der sætter sig, bliver samtidig de byggesten vi har til rådighed, når vi skal bygge vores egen livsfortælling op.

Derfor gælder det om at opsøge nogle gode fortællinger. Har man kun reality-TV og slamfilm som byggesten – så bliver ens egen fortælling tilsvarende sølle. Og ens livsmening sikkert også ret primitiv.

Spørger man "dannede" voksne mennesker, hvad der er gode og store fortællinger, så kan man fx få svar som:

- Gode klassiske romaner
- H C Andersens eventyr
- Danmarkshistorien
- De græske og nordiske myter
- Bibelens store fortællinger
-

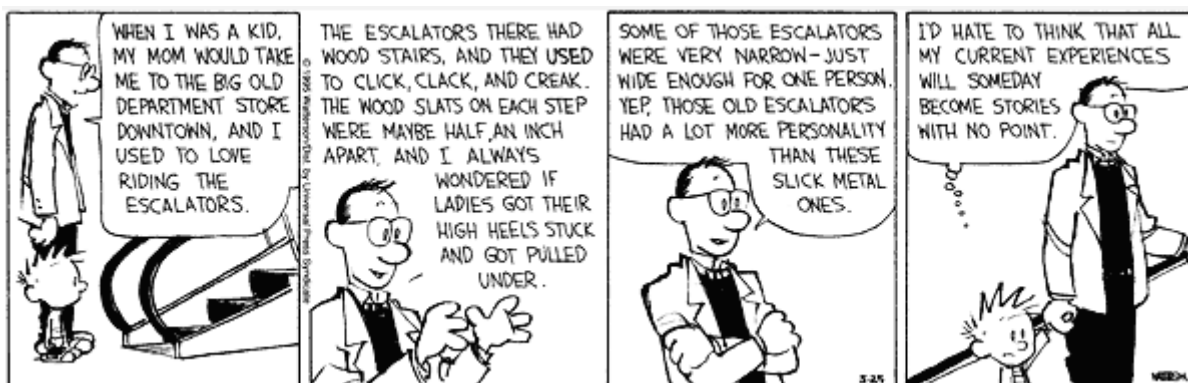
Mens unge på jeres alder måske vil skrive en anderledes liste over ”gode og store fortællinger”?

*”Livet er ikke, som man har levet det,
men som man erindrer det,
og hvordan man erindrer det,
for at fortælle om det!”*

Gabriel Garcia Márquez (forfatter)

Vi har som mennesker brug for mening og kontinuitet i vores liv. Denne mening kommer i høj grad fra de fortællinger, vi selv skaber, tager til os eller fødes ind i. Fortællinger har nemlig den styrke, at de skaber sammenhæng mellem begivenheder og relationer på en sådan måde, at forholdet kommer til at fremstå som meningsfuldt og med en vis nødvendighed. Vi knytter os til fortællinger for at finde mening og identitet, og gennem fortællingen beskriver vi os selv og vores omverden på en meningsgivende måde. Fortællingen er menneskets forenklede verdensbillede, som hjælper det til at holde styr på begivenheder, oplevelser, personer og informationer, samt de valg og beslutninger det træffer. Gennem fortællingen fortæller vi en fortløbende historie med os selv som hovedperson.

Fra artiklen *De små fortællinger lever*. Instituttet for fremtidsforskning

I lang tid var jeg på tynd is. Jeg var bange for at fare vild i historierne. Men ligesom Mira i bogen, fandt jeg ud af, at jeg havde et valg: Jeg kunne selv skabe min egen fortælling. Jeg kunne selv trampe mine egne stier i mit indre landskab og opbygge mit eget sorteringssystem.

Josefine Ottesen, forfatter

Links:

- <http://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/vi-skriver-finde-meningen-med-livet>
- 2 videoer hvor Josefine Ottesen fortæller om, hvad fortælling betyder for os.
- <https://www.youtube.com/watch?v=xhsstvtwS0#t=93>
- <https://www.youtube.com/watch?v=4Q5FXySqoY>